

บทคัดย่อ

นโยบายของภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นให้ภูมิภาคได้ใช้ศักยภาพทางด้านพื้นที่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งภูมิภาคทางภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาในภูมิภาคนี้ ทำให้พื้นที่เขตเมืองในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอเมืองสงขลา เป็นพื้นที่ที่จะต้องรองรับความเจริญและรองรับการพัฒนาที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีความสนใจศึกษาหาสาเหตุและผลของการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นในอำเภอเมืองสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่ดิน ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม และเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วง พ.ศ. 2536-2550 รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาเมืองสงขลา วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาโดยการลงพื้นที่สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อำเภอเมืองสงขลาที่มีปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาดินในหลาย ๆ ด้านดังนี้ คือ มีข้อได้เปรียบทางด้านภูมิประเทศ มีภูมิประเทศติดกับทะเลและที่ราบสลับภูเขาเพิ่มโอกาสให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญ คือ ท่าเรือน้ำลึกสงขลา มีทางหลวงแผ่นดินตัดผ่าน 3 เส้นทาง และยังเป็นฐานการขุดเจาะน้ำมันกลางอ่าวไทย สภาพทางทางเศรษฐกิจมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรมและการประมง อีกทั้งยังมีนโยบายในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และความร่วมมือระดับประเทศ ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดที่กล่าวมาคือปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาดิน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยทางกายภาพพื้นที่เขตเมืองของอำเภอเมืองสงขลาได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะที่อยู่อาศัย และแหล่งอุตสาหกรรม ได้ขยายออกไปยังบริเวณที่ราบที่เป็นพื้นที่โล่งรอบนอกเขตเมือง ย่านการค้าที่สำคัญยังคงอยู่บริเวณตำบลบ่อยางซึ่งเป็นย่านการค้าดั้งเดิม มีสถานที่ราชการล้อมรอบจนกลายเป็นพื้นที่เนื้อเดียวกัน ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทและมีความสำคัญต่อภาคการผลิตในจังหวัดสงขลามากขึ้น สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ท้องถิ่นและจังหวัดเป็นอย่างมาก ทางด้านสังคม ประชากรมีแนวโน้มย้ายที่อยู่อาศัยไปยังพื้นที่รอบนอกเขต

เมืองบริเวณตำบลพะวง และตำบลเขารูปช้าง ทำให้บริเวณรอบนอกเขตเมืองมีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มสูงขึ้น ด้านอาชีพประชาชนในจังหวัดสงขลามีสถานภาพการทำงานเป็นนายจ้างเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเป็นย่านการค้าที่สำคัญมีผู้ทางที่สามารถเป็นเจ้าของกิจการได้ แต่ด้านความมั่นคงและปลอดภัยของประชาชนในจังหวัดสงขลาเริ่มลดน้อยลง ส่วนหนึ่งมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติลดน้อยลง เพราะไม่ไว้วางใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง

ถึงแม้ว่าอำเภอเมืองสงขลาจะมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่เมื่อพิจารณาทางกายภาพ กลับมีปัญหาก็เกิดขึ้นมากมาย อาทิเช่น การพัฒนาที่ดินโดยการหลีกเลี่ยงข้อบังคับทางกฎหมายต่าง ๆ การก่อสร้างโครงการบ้านจัดสรรโดยไม่มีการขอจัดสรรที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินผิดประเภท การก่อกมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยใช้มาตรการทางผังเมือง และเสนอแนะนโยบายพัฒนาเมืองสงขลา อาทิเช่น เน้นให้มีแผนเชิงปฏิบัติการก่อนที่จะมีการวางแผนในเชิงนโยบาย ทบทวนบทบาทและความสำคัญของเมืองสงขลา เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเมืองสงขลา